

KVINNA LIV FRIHET

Protesterna i Iran 2022

Abstract

I september 2022 avlider Mahsa Jina Amini efter hon blivit arresterad av den Islamiska republikens moralpolis. Detta är inledningen på landsomfattande protester med slagorden "Kvinna Liv Frihet" som väcker uppmärksamhet världen över. Kort därefter släpper den iranska artisten Shervin Hajipour låten *Baraye* där orsakerna till protesterna uttrycks. Sången får snabbt spridning och blir proteströrelsens hymn. I denna fallstudie undersöks protesterna i Iran genom frågeställningen: *Hur kan protesterna i Iran 2022 förstås utifrån ett feministiskt perspektiv?* Därefter identifieras tre maktstrukturer: patriarkala strukturer, politisk islam och auktoritarianism. Dessa har identifierats för att sedan hänföras till var och en av slagorden. Resultatet visar att protesterna 2022 kan förstås som ett kollektivt motstånd mot förtryck med frigörelse som slutmål. Det visar även att den obligatoriska hijaben förenar de tre maktstrukturerna och kan ses som en symbol för både frihet och förtryck.

Nyckelord: Iran, feminism, protester, frihet, förtryck

Antal tecken: 47688

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte	4
1.2 Avgränsning	4
1.2.1 Ett västerländskt perspektiv	5
2. Teori	6
2.1 Feminism	6
3. Forskningsdesign och metod	8
3.1 Val av forskningsdesign	8
3.2 Metod och operationalisering	9
3.2.1 Första maktstrukturen – “Kvinna”	9
3.2.2 Andra maktstrukturen – “Liv”	10
3.2.3 Tredje maktstrukturen – ”Frihet”	10
3.4 Material	11
3.5 Tidigare forskning	12
4. Bakgrund	13
4.1 En ny politisk struktur tar form	13
4.2 Islamiska republiken – ett nytt samhälle	15
4.3 Eskalering av missnöje	16
5. Analys & resultat	17
5.1 “Kvinna” – Patriarkat	17
5.2 “Liv” – Politisk islam	19
5.3 “Frihet” – Auktoritarianism	20
5.4 “Kvinna Liv Frihet”	22
6 Diskussion	23
7 Slutsats	25
8 Referensförteckning	26

1. Inledning

Den 16:e september 2022 avlider 22-åriga kurdisk-iranska kvinnan Mahsa Amini på ett sjukhus i Teheran efter att blivit arresterad och bortförd till förvar av moralpolisen i den Islamiska republiken Iran. Anledningen till arresteringen var att hon, enligt moralpolisen, inte ska ha burit den obligatoriska hijaben på ett korrekt sätt. Detta blir startskottet på protester som under några få dagar sprids till att vara landsomfattande och även engagera den iranska diasporan världen över. Tidigt kommer slagorden "Kvinna Liv Frihet" ("Zan zendegi azadi") att eka vid protesterna och formas till att bli proteströrelsens gemensamma slagord (SVT 2022). Den 28:e september släpper den inhemske sångaren Shervin Hajipour låten *Baraye* (*For*) på sitt Instagram-konto. Låttexten är formad av tweets som återger anledningar till att protesterna i landet sker. Sången får en snabb spridning med över 40 miljoner visningar under 48 timmar innan Hajipour grips av landets ordningsmakt och låten raderas från hans Instagram-konto. Låten kommer dock att spridas vidare via diverse forum på sociala medier och bli proteströrelsens hymn. (BBC 2022; Khazani & Parvini 2022)

Protesterna har väckt stor uppmärksamhet världen över och den iranska befolkningen har blivit hyllade för deras mod. Dagens protester är en förlängning av protesterna som bröt ut under slutet av 2017 vilka också handlade om det ofrivilliga kravet på hijab. Regimens arrestering av Amini, hennes efterföljande död och den obligatoriska hijaben har blivit symbolisk för befolkningens motstånd mot iranska regimens förtryck (Aarabi & Shelley 2022 s. 6). Denna uppsats kommer undersöka hur protesterna i Iran år 2022 kan förstås och vad som lett fram till dessa.

1.1 Syfte

Iran har ett auktoritärt styrelseskick och samhället präglas av religiösa hierarkier och patriarkala maktordningar. Feministisk teori är ett kritiskt perspektiv som har utgångspunkt i olika former av maktordningar och syftar till att synliggöra hur dessa strukturer upprätthålls och samverkar med konstruktioner av förtryck. Därav avser uppsatsen att undersöka hur protesterna i Iran 2022 kan tolkas och analyseras utifrån ett feministiskt perspektiv med fokus på makt. Vidare ämnar uppsatsen att iaktta hur maktstrukturerna i Iran har utvecklats i en historisk och social kontext vilket kan förklara förtrycket och protesterna 2022. Mot den

bakgrunden är vår frågeställning: *Hur kan protesterna i Iran 2022 förstås utifrån ett feministiskt perspektiv?*

1.2 Avgränsning

Protesterna i Iran är ett pågående fenomen och utfallet av protesterna är oklart. Uppsatsen avser därför inte att spekulera i eventuella utfall utan fokuserar på fenomenets bakgrund och orsaker. Vidare har flera avgränsningar gjorts. Den historiska bakgrunden tar avstamp i revolutionen 1979 och landets utveckling därefter. Tidigare fenomen behandlas därmed inte. Gällande vilka historiska händelser som behandlas, läggs fokus på de strukturer och fenomen som identifieras ha relevans för dagens protester. Det inkluderar statsapparatusens utveckling och tidigare protestvågor. Eftersom uppsatsen avser att undersöka vad som lett fram till dagens protester läggs ett större fokus på senare protester, som exempelvis utvecklingen sedan 2017, eftersom detta ger en tydligare bild över eskaleringen. Urvalet av händelser görs i syfte att förklara hur samhället har utvecklats sedan den Islamiska republikens införande och vad som lett fram till dagens situation. Vidare görs en distinktion mellan "protest" och "revolution" eftersom händelserna i Iran 2022 kommer betraktas som protester snarare än revolution. Detta då uppsatsen avser att behandla vad som lett fram till starten och protesternas initiala delar samt orsaker, men inte den fortsatta eskaleringen av situationen och statens brukande av våld.

En ytterligare avgränsning görs i benämningen av minoriteter. Situationen för landets minoriteter nämns flertalet gånger utan att specificera enskilda grupper. Arbetet fokuserar på det förtryck som minoriteter utsätts för i ett större perspektiv snarare än att fokusera på specifika grupper. Detta görs för att dels påvisa rådande förhållanden under den Islamiska republikens styre men också för att skapa en förståelse för vilka strukturer som ligger till grund för deras frihetskamp. Slutligen analyseras den feministiska teorin utifrån en bred definition, utan att specificera sig i en särskild inriktning inom teorin. Diskussionen förs i stället kring feminismens idéer om makt, könsordning och strukturella former av förtryck.

1.2.1 Ett västerländskt perspektiv

En central aspekt som bör tas i åtanke gällande uppsatsens ämne är vår roll som författare. Vi är uppväxta i och formade av ett västerländskt samhälle vilket påverkar våra perspektiv och

slutsatser över situationen i Iran. Detta är något som har tagits i beaktning när analys ska göras av ett samhälle som skiljer sig både historiskt och kulturellt från vårt. Med denna vetenskap har studien därmed försökt förhålla sig kritiskt till detta faktum.

2. Teori

I detta avsnitt behandlas arbetets teoretiska utgångspunkt som ligger till grund för analysen. Detta diskuteras med särskild betoning på makt.

2.1 Feminism

Feminism är en teori om makt, om mäns makt och kontroll över kvinnor, det vill säga ett patriarkat. Idéen är att denna maktrelation existerar på både individ- och samhällsnivå. Det finns ingen samlad feministisk teori om makt och det råder därför oenighet kring hur makt bör förstås och identifieras (Landby Eduards 1988 s. 209). Med det sagt, ett sätt att identifiera makt och maktrelationer är genom dominering vilket görs i termer av "makt över". Feminister har ofta använt flera uttryck för att referera till denna maktrelation, såsom förtryck, patriarkat och underordning. Den gemensamma faktorn är att makt förstås som en orättvis eller illegitim relation där någon utövar makt över någon annan, alternativt har förmågan att utöva makt över hen. Dominering hänvisar därav till förtryckande förhållanden där någon har makt över någon annan (Allen 2022). Vidare bör makt inte betraktas som en egenskap utan snarare som en föränderlig social konstruktion, och därav inte biologiskt motiverat. Makt är inte heller en passiv struktur i samhället utan något som aktivt utövas över andra (Landby Eduards 1988 s. 210). Feministisk teori framhäver idén att marginaliserade individer och grupper lever under förtryckande förhållanden på grund av ojämlika maktkonstruktioner, exempelvis att kvinnor identifieras med traditionellt "kvinnliga" egenskaper kopplat till hemmet och det privata (Wibben & Rutazibwa 2019 s. 87). Dessa förhållanden kan förändras exempelvis genom att kvinnor ifrågasätter mäns överordning och sin underordning i könsrelationen, samt att kvinnor motsätter sig mäns maktutövning (Landby Eduards 1988 s. 210). Därmed strävar feminismen efter lika rättigheter och möjligheter för alla kön, samt belyser möjligheter för individuellt och kollektivt motstånd och frigörelse (Allen 2022).

Den feministiska sociologen Harriet Holter beskriver hur dolda maktmedel tar uttryck: från synligt till osynligt förtryck; från individuellt till strukturellt förtryck; från fysiskt till psykologiskt förtryck; och till sist från legitimt till illegitimt förtryck (Landby Eduards 1988 s. 210). Med detta visas det hur makt inte bara bör förstås i termer av öppet våld och tvång, utan också genom maktordningar och maktrelationer som möjliggör strukturellt våld och

förtryck. Maktstrukturer som syftar till att osynliggöra och tysta marginaliserade grupper (Temperley 2013).

Avslutningsvis, kvinnohistorikern Yvonne Hirdmans idé om “genussystemet” menas ligga till grund för politiska, ekonomiska och sociala maktordningar där män överordnas kvinnor (Hirdman 1988 s. 49). Detta system är baserat på två grundläggande principer: isärhållandet av könen och etablerandet av det maskulina som norm. Ishärhållningsprincipen bidrar till dikotomin mellan män och kvinnor där dessa kategorier utesluter varandra, således kan en person eller ett beteende inte både vara manligt (starkt) eller kvinnligt (svagt) samtidigt. Den andra principen är manlig överordning där män och maskulinitet, på ett systematiskt sätt, värderas högre än kvinnor och femininitet. Genussystemet har på så sätt avgjort hur människor bör tänka, handla och vara. Kvinnor har bundits till sin samlevnad, utifrån sina biologiska egenskaper som barnafödande, genom kontroll, lagstiftning och sociala seder. I genussystemet upprätthålls könsmaktsordningen och könssegregeringen där mäns makt dominerar över kvinnor från samhälls- till individnivå, det vill säga ett patriarkat (Hirdman 1988 s. 54).

3. Forskningsdesign och metod

Följande del behandlar uppsatsens forskningsdesign och metod utifrån ett forskningsmetodologiskt perspektiv. Undersökningen är utformad som en kvalitativ fallstudie med den Islamiska republiken Iran som undersökningsobjekt. Studien inspireras från Hajipours låt *Baraye* och kategoriserar utifrån slagorden tre feministiska maktstrukturer. Därefter redovisas våra operationaliseringar. Till sist följer en diskussion kring vårt material samt en överblick över tidigare forskning som legat till grund för studien.

3.1 Val av forskningsdesign

Uppsatsen undersöker frågeställningen utifrån en kvalitativ fallstudiemetod där Iran används som analysobjekt. Studien tillämpar feministisk teori för att analysera hur protesterna som fenomen kan förstås och dra slutsatser kring detta, vilket innebär att studien har en förklarande ambition (Esaiasson et al 2012 s. 110 & 34). Arbetet är teorikonsumerande då feminismen tillämpas med den Islamiska republiken Iran som enskilt fall i centrum av undersökningen för att förstå fenomenet (Esaiasson et al 2012 s. 42). Fördelen med fallstudier är att dessa ger möjlighet till detaljerade och ingående analyser av det enskilda fallet (Lindvall 2007 s. 2). En viss kritik som riktats mot fallstudier menar att denna metod inte ger tillräckliga insikter i orsakssamband vilket sålunda blir en svag grund för generalisering. Å andra sidan syftar inte detta arbete till generalisering då den Islamiska republiken Iran i många avseenden är ett unikt och komplext land vilket kräver hänsyn till landspecifika omständigheter och kontexter för att förstå och förklara fenomenet. Utifrån denna studie är det inte möjligt att generalisera andra fall av protester men det är möjligt att förklara fallet av protesterna i den Islamiska republiken Iran vilket också är syftet (Lindvall 2007 s. 3).

3.2 Metod och operationalisering

Vår teoretiska utgångspunkt är feminismen vilket definieras i föregående avsnitt. Arbetets syfte är att undersöka hur protesterna kan förstås i den Islamiska republiken Iran utifrån feministisk teori. För att detta ska vara genomförbart behövs operationella indikatorer för att kunna dra slutsatser kring fenomenet. Den Islamiska republiken Iran är ett land med en komplex samhällsstruktur och protesterna som nu uppstått kan förstås i termer av flera historiska, sociala och kulturella aspekter. För att angripa vår frågeställning tas inspiration

från Hajipours låt *Baraye* och protesternas slagord “Kvinna Liv Frihet” eftersom dessa ord speglar folkets vilja och själva kärnan i protesterna. Emellertid handlar frågan om hur dessa kan förstås på ett teoretiskt plan såväl som i realiteten. Hur tar dessa slagord uttryck i verkligheten? Vilka är de faktiska bakomliggande faktorerna till slagorden? Hur kan slagorden tolkas i förhållande till den islamiska republikens samhällsstruktur och ideal? Detta undersöks genom att operationalisera slagorden och kategorisera orsaker för att förstå protesterna. Med utgångspunkt i feminismen har makt definierats som dominerings. Därefter utifrån feminismen operationaliseras och identifieras tre maktstrukturer: *patriarkala strukturer*, *politisk islam* och *auktoritär makt*. Dessa identifieras dels i den Islamiska republiken Iran men också som centrala inom den feministiska teorin. Strukturerna kan därmed hänföras till slagorden och på så sätt kategoriseras genom orsakerna som benämns i Hajipours låt. Således kan dessa tre teoretiska maktstrukturer göras observerbara i den islamiska republikens samhällsstruktur och därmed förklara de nuvarande protesterna. Analysen kommer därmed disponeras utifrån låtens orsaker.

Kategoriseringen görs följande enligt slagorden:

3.2.1 Första maktstrukturen – “Kvinna”

För att kunna förstå orsakerna till varför slagordet *kvinna* används i protesterna och hur detta kan tolkas kategoriseras detta ord som en *patriarkal maktstruktur*. Patriarkat definieras som strukturer av manlig dominans och kan såvida dras paralleller till genussystemets grundläggande principer om isärhållning och överordningen av maskulina värderingar som reproduceras inom systemet. Dessa patriarkala strukturer underordnar kvinnor och andra marginaliserade grupper såsom etniska och religiösa minoriteter. Därav är patriarkala strukturer en central faktor för att förstå protesterna 2022 (Wibben & Rutazibwa 2019 s. 84).

3.2.2 Andra maktstrukturen – “Liv”

Den Islamiska republiken Iran kan definieras som en teokrati, vilket är en form av ett auktoritärt politiskt system där statsskicket utgår från en gudomlig auktoritet (islam). Detta utgör den högsta legitimiteten och styr över den politiska processen i samhället (Mandaville 2019 s. 106; Aarabi & Shelley 2022 s. 14). Den islamiska regimen använder politisk islam, även kallat islamism, genom att applicera religionen på statens lagar, så kallat *sharia*

(Kian-Thiebaut 2002 s. 60). Eftersom detta appliceras i fallet den Islamiska republiken Iran har detta kategoriserats som *politisk islam* för att kunna tolka innebörden av slagordet *liv*. Detta görs dessutom för att förstå vad ordet symboliserar i protesterna och hur islamism utgör en dominerande maktstruktur i den Islamiska republiken Iran. Vidare skapar detta en förståelse för hur maktstrukturen tas i uttryck för kvinnor och andra marginaliserade grupper inom den Islamiska republiken.

3.2.3 Tredje maktstrukturen – ”Frihet”

Den sista maktstrukturen, *auktoritarianism*, kategoriserar vi utifrån slagordet *frihet* för att förstå vad detta symboliserar för alla de som deltar i protesterna. Auktoritarianism kännetecknas av absolut lydnad av makten och begränsningar av individuella friheter. Makten är koncentrerad till ett fåtal människor eller till en högsta ledare, och utövas därav ovanifrån. Auktoritär makt öppnar för maktdominering eftersom det i ett auktoritärt politiskt system tillåts systematiska regelbrott från makthavarnas sida, eftersom det också är dem som har ansvar för ansvarsutkrävandet inom det politiska systemet. Detta resulterar i ett system som genomsyras av begränsad yttrande- och tryckfrihet, och en kontroll över informationsflödet till folket. Dessutom kännetecknas auktoritära stater av ett starkt våldsmonopol samt avsaknad av politisk opposition (Glasius 2018 s. 525). Strävan efter frihet sätts därmed i kontrast till auktoritär makt som en dominerande maktstruktur i den Islamiska republiken Iran.

3.4 Material

Uppsatsens empiriska material har främst baserats på tidigare forskning och litterära verk där urvalet av källor har gjorts med ett kritiskt förhållningssätt. Gällande fallstudier framhäver Lindvall (2022) i sin artikel att genom att använda flera olika analytiska strategier, det vill säga genom att ställa olika slags frågor till sitt material, kan man på så sätt få ut det mesta möjliga av materialet och kunna ge en innehållsrik analys. Det är just detta som har ämnats att göras i samband med uppsatsens material.

För informationsinhämtningen gällande fallet den Islamiska republiken Iran innebär detta ett varsamt förhållningssätt till materialet då den Islamiska revolutionen 1979 och efterföljande samhällsutveckling är ett polariserat ämne. Det innebär att olika författare kan tolka olika

händelser utifrån olika utgångspunkter. Därav har det varit viktigt under arbetets gång att noga bearbeta det insamlade materialet i syfte att stärka studiens trovärdighet. Denna vetenskap gör att det är centralt för arbetet att förhålla sig kritisk till urvalet av material som behandlar detta ämne. Det innebär exempelvis en avvägning kring innehållets grad av tendens. Gällande valet av faktamaterial återfinns ett blandat urval av rapporter men även litterära verk. Bland litterära verk som använts kan nämnas *Twenty years of Islamic Revolution* skriven av Eric Hooglund (2002). De rapporter som ligger till grund för studien är främst skrivna av Amnesty International och ligger dels till grund för både händelser under post-revolutionstidens Iran, dels för att förstå landets situation idag. Utöver dessa kan även nämnas rapporten *Protests and Polling - Insights From the Streets of Iran: How Removal of the Hijab Became a Symbol of Regime Change* skriven av Tony Blair Institute for Global Change (2022). Denna rapport illustrerar det iranska samhällets syn på den påtvingade hijaben och jämför hur attityden har förändrats under senare år.

Angående valet av material som ligger till grund för den feministiska teorin har ett brett strategiskt urval gjorts. Teorin är baserad på forskningsartiklar där flera perspektiv och teoretiska antaganden från olika feministiska teoretiker behandlats, exempelvis Yvonne Hirdmans (1988) tankar om genussystemet och Harriet Holters (1976) beskrivning av dolda maktmedel i samhället. Utöver detta har material använts som är skrivet av dem feministiska forskarna Amy Allen och Abigail Temperley gällande hur makt kan förstås och identifieras. Samtliga artiklar har bearbetats i syfte att stärka dess relevans och förståelse i den kontext som protesterna analyseras.

3.5 Tidigare forskning

Alla studiers resultat är i realiteten inspirerade från andras resultat och denna studie är inget undantag. Den bör därmed betraktas som ett inlägg i den pågående diskussionen gällande fallet protesterna i Iran 2022 (Lindvall år s. 3). Tidigare forskning som gjorts gällande Iran berör exempelvis den islamiska revolutionen 1979 och dess efterföljande effekter. Denna forskning påvisar uppkomsten av en regim med auktoritära drag och är väsentlig för vårt arbete. Detta eftersom dessa fenomen kan skapa en förståelse för vad som sker idag. Annan forskning som gjorts tyder på att protester på senare tid har förändrats från att handla om kritik mot särskilda fenomen inom systemet – exempelvis protesterna år 2009 gällande valfusk – till att snarare handla om kritik mot systemet i sig (Syed 2022). Forskning gällande

kvinnors rättigheter och könsdiskriminering i den Islamiska republiken Iran började ta form under tidigt 1990-tal. Innan dess fanns det inget specifikt fokus på genusfrågor utan forskningen lade fokus på studier kopplat till landets generella brister inom mänskliga rättigheter-området (Afshari 2001 s. 250). Sedan dess har flera studier gjorts som undersöker kvinnors roll i det iranska samhället. Resultaten av dessa forskningsstudier tyder ofta på en stor utsatthet och ojämlikhet mellan män och kvinnor. Det har även gjorts forskning som visar hur stödet för hijab-tvånget kraftigt minskat i landet mellan åren 2017–2022 (Aarabi & Shelly 2022 s. 3).

Gällande protesterna 2022 har det inte gjorts någon tidigare forskning med en liknande kategorisering. Det finns därav inte forskningsunderlag där orsaker till protesterna baseras på Hajipours låt *Baraye* som fick enormt genomslag under protesternas start. Å andra sidan har det gjorts flera vetenskapliga artiklar kring protesternas slagord vilket har inspirerat studien. Med det sagt fyller denna undersökning en vetenskaplig lucka genom frågeställningen och metoden.

4. Bakgrund

Folket i Iran har sedan länge uttryckt sitt missnöje mot samhällsfenomen genom gatuprotester (Syed 2022). Den Islamiska republikens uppkomst och dess förändringar på det iranska samhället har inte lett till något undantag. Systemet bygger på ett teokratiskt styre med sharialagar, vilket det iranska folket vid upprepade tillfällen uttryckt åsikter om. Sedan 2017 har protester i landet förändrats och eskalerat från att uttrycka missnöje mot institutionella frågor till att rikta sitt missnöje mot regimen i sin helhet (Ghasseminejad et al. 2020 s. 147). Detta avsnitt kommer ge en historisk bakgrund till hur och varför Iran ser ut som det gör idag och vad som lett fram till dagens protester.

4.1 En ny politisk struktur tar form

År 1978 präglades Iran av omfattande protester mot monarkin vilket resulterade i kung Mohammad Reza Pahlavis landsförvisning under början av 1979. I anslutning till detta hålls ett nationellt val där den dittills landsförvisade imamen Ruhollah Khomeini blir vald till landets ledare och därefter återvänder till landet. I samband med detta deklarerar Khomeini den Islamiska republiken Iran och en ny dynasti tar därmed vid (Kian-Thiebaut 2002 s. 60). En ny konstitution kallad Velayat-e faqih fastslås och förändringar av tydligt konservativ karaktär kommer på plats där det politiska ledarskapet omorganiseras utifrån islamiska ideal (Kian-Thiebaut 2002 s. 60; Khosrokhavar 2002 s. 11).

Landets politiska struktur utgår från den andlige ledaren som utövar direkt politisk makt. Konstitutionen fastslår att det är den andlige ledaren som innehar den yttersta makten och som även sitter på livstid (Moslem 2002 s. 26). Tillsammans med den andlige ledaren består den politiska strukturen av flera råd med olika funktioner. Exempelvis väktarrådet där alla 12 medlemmar besitter en vetorätt över varje nytt lagförslag som föreslås i landets parlament. Förutom detta finns det också ett lämplighetsråd som kontrollerar lämpligheten i beslut och kontrollerar att dessa är kompatibla med islamiska principer (Moslem 2002 s. 26). Vidare expanderades landets militära struktur och flera nya grenar uppstod vid den Islamiska republikens uppkomst. Det innefattar det nationella säkerhetsrådet som fattar de militära besluten. Medlemmarna i detta råd består av högt uppsatta ledare från rättsväsendet, det militära samt politiska (Council on Foreign Relations 2022). Dessutom grundades ytterligare en armé, den Islamiska republikens revolutionsgarde (IRGC), som i stort sett ersatte den

gamla armén under monarkins styre. En central skillnad mellan den nya och äldre armén är att denna lyder direkt under den andlige ledaren. En undergrupp till IRGC skapades också genom den paramilitära grenen Basij (Defense Intelligence Agency 2019 s. 8). I det iranska samhället patrullerar de (oftast) civilklädda Basij-styrkorna i syfte att upprätthålla och kontrollera den Islamiska republikens värden och normer (Iran International 2022). Samtliga av republikens politiska och militära system styrs av landets politiska ledning och i synnerhet den andlige ledaren (Defense Intelligence Agency 2019 s. 24–25).

Sedan år 2005 har den Islamiska republiken en moralpolis (Mahdavi 2022). Detta är en enhet vars uppgift är att kontrollera att människor beter sig och tänker i enlighet med islam och påtalar för folk i det offentliga vad som är rätt och fel. Denna funktion fanns redan under den Islamiska republikens uppkomst men deras uppdrag hade då genomförts av religiösa personer. Den nya funktionen fick en formell status har sedan dess uppmuntrats av den politiska ledningen att bemöta vad som anses vara fientligt beteende med allt hårdare konsekvenser (Mahdavi 2022; Ziabari 2022). Utöver denna funktion finns även specialenheter som exempelvis har till uppgift att skingra större folkmassor som den vanliga polisen tillsammans med andra styrkor inte själva kan hantera och avlägsna (Mehrabi 2022).

4.2 Islamiska republiken – ett nytt samhälle

Kort efter den islamiska revolutionen förändrades kvinnors förutsättningar och rättigheter i takt med att islamiseringen trädde i kraft och sharialagar implementerades. Lagar som främjade kvinnor ogiltigförklarades och åtgärder genomfördes som exempelvis införande av klädkod och obligatorisk hijab för den kvinnliga populationen. Begränsningarna som infördes förändrade kvinnors rättigheter och liv, oavsett fas i livet. Det innefattade åldern vid giftermål som sänktes till nio år, kvinnors möjligheter till högre studier, lön, ställning i äktenskap, rättigheter vid skilsmässa och till sist förbjöds kvinnor att delta i yrken kopplade till rättsväsendet (Kian-Thiebaut 2002 s. 60). Utöver diskrimineringen av kvinnor har även andra utsatta grupper i landet, såsom etniska och religiösa minoriteter, fått utstå olika typer av diskriminering exempelvis vid arbete och utbildning. Dessa grupper lever ofta i underutvecklade regioner och saknar identitetshandlingar (D. Hassan 2008 s. 2; Tabrizli 2021).

Sedan Islamiska republiken infördes har även inskränkningar skett på andra områden. Det har genomförts stora utrensningar av oliktankande, politiska partier har förbjudits och tusentals människor har fängslats, torterats och avrättats (Khosrokhavar 2002 s. 5; Rouleau 2002 s. 146). Förutom detta har religiösa påbud utfärdats, så kallade *fatwor*, som används för att legitimera handlingar i islams namn. Exempel på detta är fatwan som utfärdades och legitimerade massavrättningar av tusentals politiskt oliktankande mellan juli och september år 1988 där kropparna senare kom att dumpas i massgravar (Amnesty International 2018 s. 8). Yttrandefriheten inskränktes och blev näst intill förbjuden (Khosrokhavar 2002 s. 5; Rouleau 2002 s.146). I samhället blev paramilitära grupper, som hade till uppgift att säkerställa att beteenden upprätthölls, alltmer förekommande. Den dåvarande moralpolisen eskalerade i sin användning av symboliskt våld mot kvinnor som inte bar den obligatoriska hijaben på ett "korrekt" sätt (Khosrokhavar 2002 s. 6). Just den påtvingade hijaben var något som stötte på starkt motstånd i samband med införandet. Under den 8:e mars, internationella kvinnodagen år 1979, gick 100 000 kvinnor ut på Teherans gator för att protestera mot införandet av den obligatoriska hijaben (Aarabi & Shelley 2022 s. 9). Trots motståndet svarade parlamentet i den islamiska republiken med att år 1983 ytterligare skärpa lagen kring hijab-tvånget genom att införa hårdare straff vid överträdelse (Valki 2011 s. 69).

Detta är värden, lagar och strukturer som under decennier har präglat det iranska samhället. Trots det våld som regimen använder mot oliktankande och de risker som opposition kan innebära är motstånd något som jämt uppkommer. Kvinnorättsaktivister, studenter och minoriteter är exempel på grupper som ständigt, genom olika metoder, kämpar för ökad yttrandefrihet och andra grundläggande rättigheter. (Jahanbegloo 2013, s. 6) Utöver de omfattande protesterna vid den internationella kvinnodagen år 1979 har stora protester skett vid ytterligare två tillfällen (United States Institute of Peace 2019). Detta gäller dels år 1999 då tusentals studenter protesterade mot inskränkningar av pressfriheten i samband med att en nyhetstidning förbjöds. Dels år 2009 då miljontals människor tog sig ut på gatorna för att protesterna mot vad de ansåg vara ett valfusk. Vid båda dessa tillfällen har statsapparaten besvarat protesterna genom våld, gripanden och dödande av demonstranter (United States Institute of Peace, 2019).

4.3 Eskalering av missnöje

Under slutet av år 2017 ger sig människor i mångmiljonstaden Mashhad ut och protesterar mot den försämrade ekonomin i landet. Dessa protester sprider sig snabbt till över 80 städer landet över och karaktären övergår från att initialt ha handlat om frustration över landets ekonomiska utveckling till att i stället uttrycka ilska mot landets styre i stort (Ghasseminejad et al. 2020 s. 147–148). Under protesterna blir den påtvingade hijaben en tydlig symbol för kvinnors motstånd mot regimen. Förekomsten av kvinnor som deltar i protesterna, utan den obligatoriska hijaben, är en symbolhandling vars fenomen pågått sedan 2014 och framåt (Aarabi & Shelley 2022 s. 9). Under våren 2022 görs även en studie kring människors inställning till den obligatoriska hijaben inom landet som visar att en bred majoritet, 71 procent av männen samt 74 procent av kvinnorna, är emot tvånget (Aarabi & Shelley 2022 s. 12).

Protesterna fortsätter under 2018 och i november 2019 tar nya protester fart. Denna gång är landets ökade gaspriser startskottet som får människor i över 100 städer att ge sig ut på gatorna för att protestera. Denna gång svarar regimen genom en brutalitet som leder till att 1500 människor dör under några få dagar. (Aarabi & Shelley 2022 s. 14). Därtill grips minst 7000 människor enligt FN (France-Presse 2019). Sedan dess har denna utveckling fortsatt. Massarresteringar har gjorts, försvinnanden har skett och rättslösa rättegångar har genomförts (Amnesty International 2019 s. 16). Dessutom är tortyr en förekommande metod av regimen där påtvingade erkännanden är målet (Amnesty International 2019 s. 29 & 34). Utöver detta är landet en av de länder i världen som avrättar flest per år. Mellan åren 2017–2021 har landet avrättat minst 1571 människor (Amnesty International u.å). Samtidigt fortsätter kvinnors rättigheter att inskränkas, religiösa minoriteter trakasseras och de etniska minoriteterna är överrepresenterade bland de avrättade (Amnesty International 2022).

5. Analys & resultat

I nästkommande del följer en analys utifrån uppsatsens teoretiska perspektiv, landets historiska bakgrund och Hajipours låt *Baraye*. Detta kommer göras med avstamp i vårt metodologiska ramverk där slagorden “Kvinna Liv Frihet” kategoriseras utifrån de tre feministiska maktstrukturerna: patriarkala strukturer, politisk islam och auktoritarianism. Analysen efterföljs av en diskussion och slutsats.

5.1 “Kvinna” – Patriarkat

Sedan regimskiftet år 1979 har kvinnors position och rättigheter i den Islamiska republiken Iran kraftigt försämrats. Kvinnoförtryck i samband med social, ekonomisk och politisk orättvisa är inte ett nytt fenomen globalt sett men i Iran kan vi idag se hur reaktionerna på Aminis död utvecklats till storslagna protester för kvinnors rätt att välja och strävan efter basala mänskliga rättigheter över sin kropp, sitt liv och sin frihet (Daneshpour & Hassandokht F. 2022). Aminis död och de efterföljande protesterna som först kom att engagera kvinnor har kommit att även omfatta män. Det iranska folket har länge kämpat mot regimens brutalitet och förtryck. En regim som drivs av ett religiöst och patriarkalt etablissemang som är djupt grundat i systematiska inskränkningar av kvinnors rättigheter. Det är ett system som genom religiös lagstiftning fastställt kvinnor som sekundära medborgare i förhållande till män. (Aarabi & Shelly 2022 s. 4–6). Enligt feminismen grundar detta sig i patriarkala strukturer som har utvecklats socialt, kulturellt och historiskt i den Islamiska republiken Iran sedan revolutionen 1979. Det synliggörs utifrån Irans långa historia av protester och kollektiva rörelser. Detta inkluderar protesterna 1990, 2009 men även eskaleringen av proteströrelser från 2017.

I Hajipours (2022) låt lyder en textrad:

For the girls wishing they were boys.

Detta symboliserar hur de patriarkala strukturerna diskriminerar och formar kvinnors roll i samhället. Hajipours låtrad representerar diskrimineringen som kvinnor utsätts för på grund av sitt kön. Den är ett uttryck för hur den patriarkala dikotoma bilden av vad som är manligt

och kvinnligt systematiskt strukturerar och upprätthåller manligt dominerande och kvinnligt underordnade i livet. Detta är strukturer som ges i uttryck både i det privata och i det offentliga. Det innefattar flera områden såsom utbildning, arbete och fortbildning. De patriarkala strukturerna existerar på både samhälls- och individnivå och baseras på idén att män är överordnade kvinnor på grund av deras biologiska kön. Sedan revolutionen har detta skett systematiskt via lagstiftning och är därmed en form av aktiv maktutövning av den islamiska regimen som upprätthålls genom våld. Det politiska systemet är därmed institutionaliserat för att dominera kvinnor. Deras status som sekundära medborgare är deklarerat i den Islamiska republikens lagstiftning. Kvinnor är inte tillåtna att resa utomlands eller få ett pass utan skriven tillåtelse från deras manliga förmyndare, frångående kvinnor måste överlämna vårdnaden av sina barn, vittnesmål från kvinnor är värt hälften av en mans vittnesmål inom rättsväsendet, kvinnor är förbjudna från att sjunga och dansa, samt förbjudna från att besöka manliga sportevenemang. Men det kanske mest framträdande exemplet på kvinnors sekundära status är den obligatoriska hijaben vars existens är hårt kritiserad av det iranska folket och varit sedan dess införande (Aarabi & Shelley 2022 s. 9). Detta tvång infördes i samband med revolutionen vilket synliggjorde de värderingar som det nya ledarskapet skulle komma att sträva efter.

Motståndet mot detta har blivit större över tid, speciellt sedan 2017 då den obligatoriska hijaben blivit en alltmer tydlig symbol mot regimen förtryck. Denna utveckling och inställning från det iranska folket har bemötts med allt hårdare lagstiftning och könsdiskriminering från statsapparaten sida. Moralpolisen är ett exempel på ett medel som används av staten för att bibehålla könsmaktsordningen genom den påtvingande hijaben. En ytterst konsekvens av denna behandling av kvinnor är Aminis död till följd av en löst sittande hijab. Utifrån feminismen kan protesterna förstås som en konsekvens av denna behandling, som en reaktion och ilska mot de strukturer som i decennier ha överordnat män, diskriminerat och misskrediterat kvinnor i det iranska samhället. Det kan vidare utifrån feministisk teori förstås som en kamp för frigörelse från den dominerande patriarkala makten med det våld mot kvinnor och andra marginaliserade grupper som det resulterar i.

5.2 “Liv” – Politisk islam

En av orsakerna till att protesterna sker förklarar Hajipour (2022) genom låtraden:

For this heaven being forced on you.

Detta är en mening vars innebörd går att tolka utifrån en förståelse av de maktstrukturer som har genomsyrat det iranska samhället under den Islamiska republikens styre. Dessa maktstrukturer grundar sig i ett patriarkalt system som både befäster och legitimerar sina lagar, ordning och strukturer över det iranska samhället genom religionen. Utifrån ett feministiskt perspektiv kan detta förklaras genom att statsapparaten legitimerar ett illegitimt förtyck med hänvisning till islam. Sharialagarna är fundamentala för systemet och genom dessa legitimeras diverse förbud. Det rör sig om förbud mot att kvinnor skall få klä sig som de vill, att oavsett religion skall hijab bäras och legitimerar förbud mot att kvinnor skall kunna lämna hemmet utan mannens tillstånd. Det är lagar som i praktiken kategoriserar kvinnor som sekundära medborgare. Systemets applicering av sharialagar görs även synligt i rättsväsendet där exempelvis oliktankande riskerar att dömas för straff såsom “krigföring mot Gud” (moharebeh) och “korruption på jorden” (esfad-e fel arz), vilket leder till avrättning (Amnesty International 2018 s. 28). Det är exempel på hur det politiska systemet och i längden hela den Islamiska republiken legitimerar statssanktionerat våld, utan möjlighet för ansvarsutkrävande. Detta grundar sig i att hänvisning till förändringar och inskränkningar görs till koranen och gud vilket medför att ansvar inte kan riktas mot makthavarna.

En annan orsak till protesterna beskriver Hajipour (2022) med meningen:

For the feel of peace.

Detta är en mening som uttrycker en önskan om ro. En önskan om rätten att själva kunna fatta beslut över sitt liv. En önskan om att få möjlighet att forma sitt eget liv, utan en stat som förtrycker och en ständig närvaro av moralpolis som ständigt trakasserar och kontrollerar. Idag är samhället präglad av strukturer som säkerställer att seder upprätthålls genom en ständig närvaro av religion och en auktoritär statsapparat med ett starkt våldsmonopol. Det är en regim som strukturellt diskriminerar människor tillhörande minoritetsbefolkningen på olika sätt. Det rör sig exempelvis om begränsade möjligheter till utbildning och arbete. Dessutom är dessa grupper ofta försatta till underutvecklade och förbisedda områden. Det kan även handla om svårigheter för barn att få utfärdat födelsebevis om ens föräldrar väljer att namnge en efter minoritetens traditioner snarare än ett typiskt persiskt och/eller enligt shiitisk tradition (Tabrizli 2021). Möjligheten att kunna leva ett sekulärt liv, utöva andra

religioner än islam eller ens egen tolkning av islam är idag inskränkt av makthavarnas tolkning, förankrad i lag. Det är ett tvång som enligt den feministiska teorin kan förstås som en form av makt som genom religionen legitimerar patriarkala strukturer dels på individnivå, dels på en samhällelig nivå.

Den Islamiska republiken har under sina drygt 40 år vid makten skapat ett samhälle där lagar formar och upprätthåller sociala konstruktioner. Dessa konstruktioner kan enligt den feministiska teorin ses som förhållanden som ständigt vidmakthåller vissa grupper i ett förtryck. Detta förtryck inkluderar sättet som kvinnan i det den Islamiska republiken har förflyttats till hemmet och det privata, under mannens lydnad. Detta har gjorts och motiverats genom religionen. Makthavarna har använt politisk islam som ett verktyg för att skapa sig ett samhälle där illegitimt försökt göras legitimt, där synligt förtryck genom lagstiftning försökt göras osynligt och där fysiskt förtryck i det offentliga i stället har gjort sig närvarande genom psykologiskt förtryck. Protesterna 2022 kan utifrån ett feministiskt perspektiv således ses som ett kollektivt motstånd för att göra sig fria och göra slut på lagar och strukturer som tillsammans formar det system som råder i den Islamiska republiken Iran.

5.3 “Frihet” – Auktoritarianism

En av anledningarna till att protesterna 2022 sker förklarar Hajipour (2022) genom meningen:

For yearning of just a normal life.

Denna anledning kan hänföras till en rad olika områden inom den Islamiska republiken Iran. Det gäller dess politiska och militära struktur i allmänhet och dess auktoritära maktutövning i synnerhet. Det handlar om människor tillhörande landets minoriteter som trots att man är en del av landet inte behandlas lika som majoritetsbefolkningen. Bakom slagorden rör det sig om att medborgare inte kan ifrågasätta ledarskapet i sitt land utan rädsla att utsättas för olika typer av förföljelse av statsapparaten. Det handlar om att dels kvinnor, dels män är förbjudna att uttrycka åsikter som inte återspeglar styrets föreställningar av vad detta innebär. Det rör sig om att människor vill ha möjlighet att röra sig som man vill och älska vem man vill. Till syvende och sist handlar det om strävan efter frihet.

Den feministiska teorin förklarar kollektivt motstånd som en metod som kan tas i uttryck i strävan efter rättigheter och frigörelse. Med avstamp i denna teori kan protesterna 2022 i den Islamiska republiken förstås enligt följande: Sedan den Islamiska republikens uppkomst har makten tydligt kännetecknats av att vara auktoritär i sina drag och varit centrerad till ett fåtal religiösa personer. Möjligheten till större demokratiska förändringar och reformering inom ramen för systemet är i realiteten mycket små då dessa kan förhindras av så många olika instanser, och slutligen motsättas av den andlige ledaren. Väktarrådet har till exempel möjlighet att hindra personer som anses vara för radikala från att ens ställa upp i offentliga val. Även om kvinnor officiellt får ställa upp i offentliga val har under prästerskapets 43 år vid makten aldrig en kvinna varit kandidat till presidentposten (Council on Foreign Relations 2022). Förändringar som har genomförts har kommit ovanifrån och makthavarna har krävt att medborgarna rättar sig efter dessa förändringar. Dissidenter eller människor som av en eller annan anledning motsatt sig förändringar och/eller aktivt motarbetat diverse förändringar har under regimens över 40 år vid makten besvarats genom olika former av brutalitet. Statsapparatusens våldsmonopol har under den Islamiska republiken vuxit sig allt större och finns ständigt närvarande i form av synlig polis, civilklädda och även moralpolis. Även regimens militära revolutionsgardister gör sig närvarande i samhällsbilden. Avrättningar och utrensningar har varit vanligt förekommande men även andra typer av metoder såsom tortyr, skenavrättningar och långa fängelsestraff är ett vanligt fenomen. Våldsmonopolets brutalitet för att stävja folksamlingar och alla typer av protester mot styret har återkommande sanktionerats från högt politiskt håll.

Detta är faktorer och fenomen som präglat och satt ramen för det iranska folket under den Islamiska republikens regim. Ur ett feministiskt perspektiv kan dessa värden förklara och ge en förståelse för varför de landsomfattande protesterna 2022 äger rum. Denna förståelse görs genom den feministiska tesen om kollektivt motstånd som ett svar på avsaknad av rättigheter. I detta fall ges det kollektiva motståndet i uttryck genom gatuprotester. Förtrycket och repressalier från den auktoritära statsapparaten leder till att det inte finns andra tillvägagångssätt till att få till förändring än genom kollektivt motstånd för att frigöra sig från förtryck, i hopp om ett system där rättigheter tillgodoses. Det gör att det iranska folket väljer att gå ut i landsomfattande protester trots vetskapen om den brutalitet som protesterna kommer att besvaras med.

5.4 “Kvinna Liv Frihet”

Avslutningsvis lyder Hajipours (2022) texttrad:

For each and every one of all these ‘for’s.

Protesterna kan förstås i termer av att folket i Iran kämpar för frigörelse från dess nuvarande system och att få definiera sin egen framtid. De tre maktstrukturerna som identifierats är, var och en för sig, kärnor som tillsammans definierar den Islamiska republikens styre och utgör grunden till protesterna som sker 2022. Anledningarna som framförs av Hajipour i *Baraye* kan var och en hänföras till dessa maktstrukturer som tillsammans förklarar varför protesterna sker. Centralt i dessa protester är den obligatoriska hijaben vilket en överväldigad majoritet av det iranska folket redan innan Aminis död var klart emot. Den obligatoriska hijaben är avgörande för den Islamiska republikens upprätthållande av makt och startskottet för protesterna 2022 i samband med Aminis död. Den är också definierande för ett auktoritärt styre och djupt förankrat i patriarkala strukturer med politisk islam som verktyg. Således är den obligatoriska hijaben en viktig symbol för både folket och regimen, för både frihet och förtryck. Om hijaben förblir obligatorisk kommer den fortsatt vara en symbol för den Islamiska regimens förtryck. Om den däremot görs frivillig riskerar den att radera den struktur som sedan den Islamiska republikens uppkomst definierats genom en dominerande statsapparat förankrad i auktoritära, patriarkala och fundamentalistiska maktstrukturer.

6 Diskussion

Analysen har synliggjort hur protesterna kan förstås utifrån slagorden “Kvinna Liv Frihet” där *kvinna* representerar patriarkala strukturer; *liv* genom politisk islam; och *frihet* genom auktoritära strukturer. I slutändan har det dock framgått att alla dessa strukturer är sammankopplade och kan förstås genom den obligatoriska hijaben. För att nyansera diskussionen kommer andra eventuella förklaringsfaktorer att diskuteras. Detta efterföljs av en diskussion angående studiens relevans samt vidare forskning kring detta ämnet.

Uppsatsen har utgått från ett feministiskt sätt att identifiera makt på, alltså som dominerande. Detta sätt att identifiera makt på är något som skulle kunna vara applicerbart på andra fall, både regionala men även andra fall där liknande strukturer är synliga. Dock kan man problematisera vår definition av makt, eftersom det finns de feministiska teoretikerna som snarare menar att den definitionen i sig är en maskulin konstruktion av makt. Genom att ha en annan utgångspunkt för definitionen av makt skulle man möjligtvis kunna göra andra analyser och dra andra slutsatser. Å andra sidan ansåg vi att denna typ av makt, det vill säga som dominerande, var något som tydligt präglade det iranska samhället och därmed den mest passande definitionen för studien. Likaså är den valda kategoriseringen ett tillvägagångssätt som anpassats till det specifika fallet. Detta gjordes efter identifiering av maktstrukturer som synliggjordes i det iranska samhället vilket kunde associeras med protesternas slagord. Denna kategorisering skulle kunna göras annorlunda och anpassas för andra fall än den Islamiska republiken Iran.

En ytterligare dimension som hade kunnat utgöra underlag för analysen är hur omvärlden i allmänhet och i synnerhet västvärlden har reagerat och agerat i samband med protesterna. I anslutning till detta hade den iranska diasporans möjliga inverkan på dem pågående protesterna kunnat analyseras. Ännu en dimension till analysen hade kunnat vara att undersöka globaliseringens påverkan och sociala mediers roll i förhållande till protesternas utveckling. Detta eftersom sociala medier har varit en viktig faktor för att väcka uppmärksamhet kring utvecklingen och för att sprida information kring protesterna, såväl genom deltagande i manifestationer som genom spridning av protesthymnen.

Som det redan har tagits ställning vid, har inte denna studie en generaliserande ambition på grund av valet av forskningsämne och det metodologiska tillvägagångssättet. Studien har snarare ämnat att ge ökad förståelse för landets samhällsutveckling sedan revolutionen, dess struktur vilket har lett fram till protesterna 2022. Uppsatsen har för avsikt att ses som ett tillägg i den pågående forskningen och debatten kring protesterna 2022 i den Islamiska republiken Iran. Avslutningsvis vill vi uppmuntra till vidare forskning kring detta ämne då detta är ett fenomen under pågående förändring och behöver därför ständigt aktualiseras genom omvärldens strålkastarljus.

7 Slutsats

I denna fallstudie utforskas hur ett feministiskt perspektiv på makt kan förstås och identifieras med protesterna i Iran 2022 som undersökningsobjekt. Detta gjordes genom att identifiera tre maktstrukturer utifrån feminismen: patriarkala strukturer, politisk islam och auktoritarianism. Därefter kategoriseras protesternas slagord "Kvinna Liv Frihet" för att se hur dessa togs i uttryck i teorin såväl som i realiteten. Analysen strukturerades utifrån Hajipours låt *Baraye* för att visa orsaker till protesterna. Från analysen kan följande slutsatser dras:

De bakomliggande faktorerna till protesterna 2022 kunde urskiljas genom slagorden och identifieras genom en förståelse för hur det iranska samhället förändrats sedan den Islamiska revolutionen 1979. *Kvinna* kunde förstås genom de patriarkala strukturer som genomsyrar det iranska samhället genom ett institutionaliserat förtryck. *Politisk islam* kan förstås i termer av att samhället har formats av ett politiskt system där illegitimt förtryck och våld gjorts legitimt med hänvisning till Gud. *Auktoritarianismen* kan förstås utifrån att makten, som är koncentrerad till ett fåtal utvalda män, är omöjlig att ifrågasätta och förändra för vanliga medborgare. Samtliga av dessa värden kan hänföras till den obligatoriska hijaben som är en symbol för alla tre slagorden. Den obligatoriska hijaben är en symbol som således illustrerar ett auktoritärt styre som är djupt förankrat i patriarkala strukturer med politisk islam som instrument. Den obligatoriska hijaben är därmed en viktig symbol för både frihet och förtryck. Detta är värden som tillsammans utgör det förtryck som kan förklara protesterna 2022.

Slutligen kan protesterna i Iran 2022, utifrån ett feministiskt perspektiv, förstås som en ilska mot detta förtryck och som ett kollektivt motstånd med frigörelse som slutmål. För rätten att vara kvinna, för rätten till liv och för rätten till frihet.

8 Referensförteckning

Aarabi, K., Shelley, J. 2022. *Protests and Polling Insights From the Streets of Iran: How Removal of the Hijab Became a Symbol of Regime Change*. Tony Blair Institute for Global Change.

<https://institute.global/policy/protests-and-polling-insights-streets-iran-how-removal-hijab-became-symbol-regime-change> (2022-12-01).

Afshari, Reza. 2001. *Human Rights in Iran: The Abuse of Cultural Relativism*. Philadelphia, PA: University Pennsylvania Press

<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip.uid&db=nlebk&AN=74735&site=ehost-live>. (2022-12-29).

Amen, Ally. 2022. "Feminist Perspectives on Power". *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. N. Zalta, Edward & Nodelman, Uri (red.).

<https://plato.stanford.edu/entries/feminist-power/#PostFemiAppr> (2022-12-01).

Amnesty International. u.å. "Dödsstraffet i Världen 2021". *Amnesty International*. <https://www.amnesty.se/vara-rattighetsfragor/dodsstraff-tortyr/dodsstraff/dosstraffet-i-varlden-2019/> (2022-12-10).

Amnesty International. 2022. "Iran 2021". *Amnesty International*.

<https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/iran/report-iran/> (2022-12-10).

Amnesty International. 2018. "Iran: Blood-soaked Secrets". *Amnesty International*. 4 december. <https://www.amnesty.org/en/documents/mde13/9421/2018/en/> (2022-12-20).

Amnesty International. 2020. "Trampling Humanity: Mass arrests, Disappearances and Torture since Iran's November 2019 Protests". *Amnesty International*. 2 september. <https://www.amnesty.org/en/documents/mde13/2891/2020/en/> (2022-12-10).

Council on Foreign Relations. 2022. "The Islamic Republic's Power Centers". *Council on Foreign Relations*. 25 september. <https://www.cfr.org/article/islamic-republics-power-centers> (2022-12-12).

D. Hassan, H. 2008. *Iran. Ethnic and Religious Minorities*. Congressional Research Service. <https://books.google.se/books?id=6Oh9MbQX8dEC&printsec=frontcover&dq=ethnic+and+religious+minorities+iran+discrimination&hl=en&sa=X&ved=2ahUKewjbyJ2i9pL8AhWxSfEDHS-0DjYQ6AF6BAgEEAI#v=onepage&q=ethnic%20and%20religious%20minorities%20Iran%20discrimination&f=false> (2022-12-15).

Daneshpour, Manijeh & Hassandokht Firooz, Sima. 2022. "Women, Life, Freedom: The New Unveiling of Feminism. *Journal of Feminist Family Therapy*, Vol 34, nr 3-4. 8 november. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/08952833.2022.2142450?scroll=top&needAccess=true&role=tab> (2022-12-10).

Esaiasson, Peter - Giljam, Mikael - Oscarsson, Henrik - Wängnerud, Lena. 2012. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5:e uppl. Stockholm: Woltees Kluwer.France-Press, A. 2019. "At least 7,000 people reportedly arrested in Iran protests, says UN". *The Guardian*. 6 december. <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/06/at-least-7000-people-reportedly-arrested-in-iran-protests-says-un> (2022-12-20).

Ghasseminejad, Saed - Ben Taleblu, Behnam - Katz, Eliora. 2020. "Evolution Toward Revolution: The Development of Street Protests In The Islamic Republic of Iran. *Journal of International Affairs*, Vol 93, nr 2, s. 147-161. New York: University of Columbia? <https://www.fdd.org/analysis/2020/11/11/evolution-toward-revolution/> (2022-11-28).

Glasius, Marlies. 2018. "What authoritarianism is ... and is not: a practice perspective", *International Affairs*, Vol 94, nr 3, s. 515-533. <https://doi.org/10.1093/ia/iyy060> (2022-12-19).

Hajipour, Shervin. [@shervinine]. 28 september 2022. "Baraye".

<https://www.instagram.com/shervinine/> (2022-11-01).

Översättning: <https://lyricstranslate.com/sv/baraye.html-3> (2022-11-01).

Hirdman, Yvonne. 1988. "Genussystemet: reflexioner kring kvinnors sociala underordning". *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1988:3 s. 49-63. <http://libris.kb.se/bib/13587886?vw=full> (2022-12-10).

- Iran International. 2022. "Who Are The Plainclothesmen Attacking Protesters In Iran?". *Iran International*. 19 oktober <https://www.iranintl.com/en/202210197462> (2022-12-10).
- Jahanbegloo, Ramin. 2013 "Introduction". Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013. Democracy in Iran. s. 1-8 <https://doi.org/10.1057/9781137330178> (2022-12-19).
- Khosrokhavar, F. 2002. "Postrevolutionary Iran and the New Social Movements". Hooglund, Eric, *Twenty years of Islamic Revolution*. 1:a uppl. New York: Syracuse University press
- Kian-Thiebaut, A. 2002. "Women and the Making of Civil Society in Post-Islamist Iran". Hooglund, Eric, *Twenty years of Islamic Revolution*. 1:a uppl. New York: Syracuse University press
- Khazani, Omid & Parvini, Sarah. 2022. "How 'Baraye', a song about Iran's protests, became an anthem for women, freedom and an ordinary life". *Los Angeles Times*. 12 oktober. <https://www.latimes.com/world-nation/story/2022-10-12/la-fg-how-baraye-a-song-about-iran-s-protests-became-an-anthem> (2022-11-15).
- Landby Eduards, Maud. 1988. "Att studera politik ur ett könsperspektiv". *Statsvetenskaplig tidskrift*, Vol 91, Nr 3, s. 2017-221. <https://journals.lub.lu.se/st/article/view/3360> (2022-12-18).
- Lindvall, Johannes. 2007. "Fallstudiestrategier", i *Statsvetenskaplig tidskrift*, årg. 109, nr 3. s. 270-278. <https://journals.lub.lu.se/st/article/view/2028>
- Mahdavi, P. 8 December 2022. Who are Iran's morality police? A scholar of the Middle East explains their history. The Conversation. <https://theconversation.com/who-are-irans-morality-police-a-scholar-of-the-middle-east-explains-their-history-196023> (2022-12-10).
- Mandaville, Peter. 2019. "How do religious beliefs affect politics?". Jenny Edkins & Maja Zehfuss (red), *Global Politics: A New Introduction*. 3:e uppl. London och New York: Routledge. s. 102-123.
- Mehr. 2022. "Världsartisterna uttrycker solidaritet med protesterna: 'Jag står vid Irans kvinnor'". *BBC News*. 30 september. <https://www.bbc.com/persian/iran-63089427> (2022-11-01).

Mehrabi, E. 25 September 2022. “Explainer: The Islamic Republic of Iran's Architecture of Suppression”. *Iranwire*. 25 september

<https://iranwire.com/en/society/107906-explainer-the-islamic-republic-of-irans-architecture-of-suppression/> (2022-12-12).

Moslem, M. 2002. “The State and Factional Politics in the Islamic Republic of Iran”. Hooglund, Eric, *Twenty years of Islamic Revolution*. 1:a uppl. New York: Syracuse University press.

SVT. 2022. “Journalister skildrade Aminis död - riskerar dödsstraff”. *SVT Nyheter*. 3 november. <https://www.svt.se/kultur/journalister-skildrade-aminis-dod-riskerar-dodsstraff> (2022-11-15).

Syed, Armani. 2022. “Iran Has a Long History of Political Activism and Protest. Here’s What To Know”. *Time*. 22 november <https://time.com/6234429/iran-protests-revolution-history/> (2022-11-15).

Rouleau, E. 2002. “European Union and French Views of the Islamic Republic ”Hooglund, Eric, *Twenty years of Islamic Revolution*. 1:a uppl. New York: Syracuse University Press.

Tabizli, Anar. 2021. “Undocumented People in Iran – The Plight of the Baloch People”. *The Caspian Post*. 3 november

<https://caspianpost.com/en/post/perspectives/undocumented-people-in-iran-the-plight-of-the-baloch-people> (2022-12-20).

Temperley, Abigail. 2013. “The Feminist Perspectives on Power”. London: King’s college. <https://www.e-ir.info/2013/03/13/what-have-feminist-perspectives-contributed-to-our-understanding-of-power-in-the-discipline-of-international-relations/> (2022-12-02).

United States Institute of Peace. 2020. “Fact Sheet: Protests in Iran (1979–2020)”. *The Iran Primer*. 21 januari.

<https://iranprimer.usip.org/blog/2019/dec/05/fact-sheet-protests-iran-1999-2019-0> (2022-12-20).

Valki, S. 2011. "Defining and Redefining Activist Women". *Women and Politics in the Islamic Republic of Iran: Action and Reaction*. New York: The Continuum International Publishing Group.

Wibben, T. R. Annick & Rutazibwa, U. Olivia. 2019. "Who do we think we are?". Jenny Edkins & Maja Zehfuss (red), *Global Politics: A New Introduction*. 3:e uppl. London och New York: Routledge. s. 79–102.

Ziabari, K. 2022. "Iran's Hijab Protests Are of Raisi's Own Making". *Foreign Policy*. 10 oktober.

<https://foreignpolicy.com/2022/10/10/iran-protests-hijab-mahsa-amini-morality-police-ebrahim-raisi/> (2022–12–10).